

BLOC C | COMUNICACIÓ I TRANSPARÈNCIA

CONTINGUTS

5.5 Transparència i rendició de comptes

Autoria i llicència

Autoria: Nuria María García Barco

Data d'elaboració: 2016 (v 2023)

Aquesta obra es difon mitjançant la llicència Creative Commons Reconocimiento-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional License.

1. Transparència i rendició de comptes com a deure ètic

En els darrers anys han cobrat força notorietat els termes GOVERN OBERT, GOVERNABILITAT, RENDICIÓ DE COMPTES, *ACCOUNTABILITY*, i TRANSPARÈNCIA, per caracteritzar una nova cultura de la gerència pública, basada en un lideratge democràtic, conscient d'una sèrie de deures cap a la societat civil que, en conjunt, podem anomenar els "deures de transparència en la gestió pública".ⁱ

Com diu Emilio Guichot, "en la societat de la informació, una part substancial d'aquesta està en mans dels poders públics. Si LA INFORMACIÓ ÉS PODER i la democràcia és el PODER DEL POBLE EN EL GOVERN D'UN ESTAT, cal posar la informació a disposició dels ciutadans, ja que AMB PROU ULLS PENDENTS, QUALSEVOL ERROR POT SOLUCIONAR-SE, inclosos els casos d'abusos, arbitriarietats i corrupció, perquè, seguint una imatge que s'ha fet cèlebre, LA LLUM DEL SOL ÉS EL MILLOR DELS DESINFECTANTS."

La transparència és, així, un instrument de control del poder: d'una banda dissuadeix la mala conducta (pel temor de ser descobert) i d'altra, proporciona als ciutadans els mitjans per detectar-la, atacar-la i corregir-la; és un instrument clau per al control ciutadà de l'exercici del poder, per fer possible la rendició de comptes.

En definitiva, l'arrelament de la cultura de la transparència i de la rendició de comptes és una qüestió de consciència i compromís amb els valors ètics i socials doncs, sense transparència, sense accés a la informació i sense rendició de comptes no hi ha, com diu Hilde Naessens,ⁱⁱ democràcia, no hi ha un correcte exercici del poder, no hi ha un adequat exercici del servei públic, no hi ha ètica pública.

Així, dins de les administracions públiques, ja no és suficient que les persones que treballen en el servei públic, i especialment el personal directiu públic, es limitin al compliment formal de les seves obligacions i deures, sinó que han de tenir un compliment basat en els valors de l'ètica pública fomentant conductes entre el seu personal encaminades a realitzar la seva feina amb la millor voluntat de servei, a fer servir racionalment i econòmicament els recursos de l'Estat, a buscar la major eficiència i qualitat en el seu treball, orientant les seves tasques cap als estàndards de transparència que les normes i les noves formes de gestió exigeixen, fent de la rendició de comptes una màxima.

Tanmateix, com apunten Lindsted i Naurin “la transparència per si mateixa no és suficient. Fer disponible la informació no evitarà la corrupció si les condicions per a la publicitat i la rendició de comptes són febles”.

Segons Agustí Cerrillo, perquè la transparència constitueixi un mecanisme eficaç de prevenció de la corrupció cal que la informació permeti un coneixement efectiu de l'activitat administrativa. Per això, cal que la informació que es difon proactivament o a la qual s'accedeix sigui completa, accessible, de qualitat i reutilitzable i, a més, hi hagi mecanismes per garantir el compliment d'aquestes característiques.ⁱⁱⁱ

En 2013 es va aprovar la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, com a llei bàsica, però si bé, l'entrada en vigor de la Llei de transparència és imprescindible per avançar cap al govern obert i per prevenir la corrupció, per si sola no és suficient. És una qüestió d'ètica. Així ho indica Victoria Anderica en el seu article “Espanya necessita desesperadament una bona llei de transparència”, comentant que el president del Parlament de Dinamarca explicava que Espanya podria arribar a tenir un nivell de corrupció tan baix com el del seu país, però que aquest procés de canvi s'ha de veure com un llarg recorregut en què cal treballar en les actituds i tradicions tant de la població com dels polítics i funcionaris.

Per això, V. Anderica, actual directora del projecte de transparència de l'Ajuntament de Madrid i abans membre de l'organització Access Info Europe, opina que “la llei només ens posa a la casella de sortida, no fa crear un sistema de transparència ni derrota la corrupció.”

2. Transparència contra secretisme.

El catedràtic de Ciències Polítiques i cofundador de Transparència Internacional a Espanya (TIE), Manuel Villoria, en unes jornades de la Xarxa de parlaments autonòmics dedicada a la lluita contra l'opacitat, va recalcar l'arrelament de l'obscurantisme a Espanya, indicant que “Venim d'una cultura de l'opacitat molt forta a Espanya; molts dels nostres responsables es diuen ‘secretaris’, com els SECRETARIS D'ESTAT. I SECRETARI ve de SECRET.”

Aquesta obligació de transparència no està en l'ADN de les nostres institucions públiques. Villoria advertia al novembre de 2014 que aquest escenari ha canviat i ara la ciutadania és MÉS EXIGENT en el control i rendició de comptes dels governants.

I és que la transparència no és fàcil, per dir-ho amb un clàssic de les organitzacions, Giandomenico Majone “les burocràcies no neixen transparents”. Com escriu Rodolfo Vergara^{iv}, “la transparència s'ha d'elaborar, construir, implementar amb cura, amb una visió de llarg termini que assumeixi alhora diferents objectius: legals, reglamentaris, polítics, organitzacionals, educatius, culturals, dins i fora de les institucions de l'Estat”.

Estudis realitzats en relació a la implantació de normatives de transparència i accés a les administracions llatinoamericanes que porten més anys amb legislació en la matèria (per exemple, la mexicana, la xilena o la peruana) demostren que, per aprofundir en les pràctiques de transparència, els funcionaris públics juguen un paper de màxima importància, i es requereix que la cultura funcional adopti la transparència com un valor central. Així mateix, els estudis més recents^v mostren que les barreres que dificulten una expansió més ràpida de les pràctiques de transparències radicarien en una assentada mentalitat secretista, en deficiències organitzacionals, mancances tecnològiques i en una percepció d'inutilitat entre els funcionaris públics d'exposar informació de l'organisme i actualitzar-la periòdicament.

Per tot això, com deien els membres del Comitè de Direcció de Transparència Internacional Espanya^{vi} en aprovar-se la Llei 19/2013, EL VERITABLE REpte DEL PROJECTE SERÀ LA IMPLEMENTACIÓ EFECTIVA DE LA NORMA, afegint que perquè aquesta sigui eficaç es requeriran “pressupostos que permetin desenvolupar-la, una millora en els sistemes d'arxiu i en la traçabilitat dels processos de presa de decisions, una formació als funcionaris en la norma i en els valors que representa, una reorganització de les dades existents perquè es publiquin de manera que siguin reutilitzables per la ciutadania, l'impuls i desenvolupament de l'anomenat Govern 2.0 a través del disseny i implementació de plataformes de col·laboració i l'ús intensiu de la Web 2.0 i xarxes socials, en suma, sistemes que facilitin la comunicació i la participació dels ciutadans”.

3. Transparència com a pilar del Govern Obert

Les societats modernes han superat el model burocràtic i estan avançant cap al model del Govern Obert (o Administració oberta) que es pot definir com un nou model de govern o d'administració que té com a objectiu l'augment de la implicació de la ciutadania en la gestió dels assumptes públics i la millora en la presa de decisions públiques, mitjançant la transparència de la seva actuació i la rendició de comptes per les seves

accions, la participació i l'escolta de la ciutadania, la col·laboració amb altres actors, l'obertura i la reutilització de les dades, tot això amb aprofitament dels avenços tecnològics, en base a un diàleg i equilibri més gran entre els qui governen i la resta de la ciutadania.

Per tant, la transparència (i la rendició de comptes) és un dels tres eixos o pilars principals del Govern Obert, junt a la participació i la col·laboració.

Aquest nou plantejament d'Administració oberta, imbuïda de transparència, exigeix superar la cultura burocràtica anterior, replantejar les relacions entre les administracions públiques i els administrats DE MANERA QUE EL SECRET DEIXI DE SER L'EXCEPCIÓ I LA TRANSPARÈNCIA SIGUI LA REGLA en un règim democràtic.

4. El personal directiu i la transparència

Veiem, per tant, que la implementació de la política de transparència implica una transformació de la cultura tradicional funcionarial basada en la mentalitat buròcrata cap a una en la qual s'ha de ser tan obert als ciutadans com sigui possible respecte a les decisions i actes que adopti. Els directius han de ser conscients d'aquest canvi de paradigma que s'ha produït i han de liderar aquesta transició.

L'actitud pro-transparència dels funcionaris públics no es genera espontàniament i per a això es requereix una decidida actitud del personal directiu amb vocació de servei, decididament convençuts dels beneficis de la transparència a la ciutadania, sent necessari augmentar la formació i sensibilització en la matèria.

Com assenyala Rodolfo Vergara^{vii}, "la transparència i l'accés a la informació no cauran de cap cel democràtic, sinó que seran el resultat d'un ardu treball consuetudinari. No n'hi ha prou amb tenir una bona llei i uns reglaments que la reforcin i actualitzin: cal canviar hàbits, pautes, la manera en què està organitzat el treball burocràtic, ja que si abans de la Llei de Transparència, les decisions del govern podien no estar documentades, ara, el seu suport en arxius resulta absolutament obligatori".

D'altra banda, com diu Rodolfo Vergara, a part de la dimensió organitzacional, hi ha la cultural, de forma que un canvi organitzacional

implica modificar el conjunt de valors que orienten el comportament dels individus en l'organització. En conseqüència, "INCORPORAR LA TRANSPARÈNCIA COM UN NOU VALOR A LA CULTURA DE L'ORGANITZACIÓ VOL DIR QUE ELS INDIVIDUS OBSERVEN COMPORTAMENTS ACORDS AMB LA TRANSPARÈNCIA, NO PER SER ELLA UN MANDAT ADMINISTRATIU, SINÓ PER SEGUIR UN PRINCIPI DE COMPORTAMENT INSTITUCIONAL QUE ELS MEMBRES DE L'ORGANITZACIÓ OBEEXEN JA SIGUI PERQUÈ ESTAN CONVENÇUTS DE LA SEVA VÀLUA O SIMPLEMENT PERQUÈ S'HAN ACOSTUMAT A FER-HO. [...] No obstant això, per obtenir organitzacions públiques realment transparents és necessari aconseguir que les organitzacions converteixin la transparència d'una necessitat administrativa imposada per l'exterior, a un valor institucional que forma part de la seva cultura organitzacional. [...]"

Com construir un nou valor en la cultura organitzacional? Encara que és un procés que dependrà de les característiques de cada organització el mateix autor assenyala algunes estratègies com necessàries o convenientes:

- 1) Tot canvi cultural necessita de lideratge. [...] Els directius de l'organització s'han de mostrar convençuts del procés de canvi i donar-li suport en tot moment. Ells han de ser els primers a obeir els nous lineaments i han de preocupar-se que els seus subordinats ho notin.
- 2) Ha de generar un sentiment d'equitat al voltant de les noves regles. La direcció de l'organització s'ha de preocupar per mostrar a tot el personal que les noves regles del joc són de benefici per a tots i que tots han de acatar-la per igual. En el cas de la transparència s'ha d'emfatitzar que compartir informació dins i fora de l'organització facilita la interacció amb la societat, impulsa la col·laboració i el treball en equip i millora els resultats de l'organització en el seu conjunt.

Tot això implica nous esforços de part del funcionariat. "La transparència implica tràmits administratius extraordinaris i redueix l'agilitat d'una organització", ens diu Rodolfo Vergara, "representa un nou cost en recursos humans i materials que podrien ser utilitzats en funció de les prioritats de la dependència, i la preocupació constant per documentar i justificar les decisions pot semblar massa molest als funcionaris sempre sotmesos a problemes urgents". Dit sense embuts: la transparència és un problema addicional per a les organitzacions burocràtiques

En qualsevol cas, la transparència, a part d'una qualitat ètica, aplicable al lideratge del directiu públic, també és un DEURE ACTUAR de l'Administració, un objectiu a assolir, una fi i no un mitjà en si mateix.^{viii}

Recordeu que la Llei de l'estatut bàsic de l'empleat públic-EBEP (text refós aprovat pel Reial decret legislatiu 5/2015, de 30 d'octubre), recull entre els principis de conducta de l'article 52, entre d'altres: la transparència i la integritat.

I pels càrrecs públics també es preveu, entre els principis ètics, a la lletra b) de l'article 65, la "Transparència en la gestió i l'accessibilitat dels ciutadans a les dades públiques, d'acord amb la normativa vigent"

5. Concepte de transparència

Com diu Ernesto Jinesta Lobo^{ix}, el principi de transparència fa referència a l'obligació de les administracions públiques d'obrir canals permanents i fluids d'informació i comunicació amb les i els administrats i al dret correlatiu d'aquests de saber, conèixer, entendre i fiscalitzar els detalls de l'organització i funció administratives.

Aquesta transparència TÉ PER OBJECTE NO NOMÉS LA INFORMACIÓ CONTINGUDA EN ARXIVS, REGISTRES, EXPEDIENTS I DOCUMENTS SINÓ TOTA LA RELATIVA AL SENCER DESENVOLUPAMENT DE L'ACTUACIÓ I GESTIÓ ADMINISTRATIVES (funció, competències, procediments, esquemes organitzacionals, recursos humans, financers i materials).

La transparència i la rendició de comptes són mecanismes per controlar el poder, però també serveixen per assegurar la participació de la ciutadania i els seus representants en l'exercici del poder per fer-lo responsable, alhora que més eficaç i eficient, reduint els nivells d'arbitrarietat i de discrecionalitat i obligant a tenir més clars els objectius i els passos que s'han de seguir per assolir-los.

6. Tipus de transparència

Seguint a Agustí Cerrillo i Martínez, podem distingir:

- TRANSPARÈNCIA ACTIVA (O PUBLICITAT ACTIVA): es refereix als mecanismes a través dels quals les administracions públiques

difonen, **de forma proactiva**, informació pública, posant d'aquesta manera a disposició de la ciutadania informació que obra en el seu poder que sigui rellevant per garantir la transparència de la activitat pública, de forma **veraç, actualitzada, clara, comprensible i gratuïta**, principalment per mitjans electrònics d'accés universal i lliure (**portals de transparència**), amb els límits que deriven de la protecció d'altres drets (per exemple els aplicables al dret d'accés, segons l'article 5.3 de la Llei 19/2013).

- LA TRANSPARÈNCIA PASSIVA (O DRET D'ACCÉS A LA INFORMACIÓ PÚBLICA): És aquella a través de la qual els ciutadans poden tenir coneixement de la informació pública **prèvia sol·licitud** a l'Administració pública. Es reconeix un dret subjectiu, que gaudeix de tutela judicial, pel qual el ciutadà, sense necessitat de demostrar un interès, sol·licita a l'Administració pública la informació. Implica la **correlativa obligació de l'Administració d'atendre aquestes sol·licituds** (en els termes i les condicions de la Llei de transparència i amb els únics límits que hi assenyala)

En este sentido, se entiende como información pública (art 13) los contenidos o documentos, cualquiera que sea su formato o soporte, que obren en poder de la Administración y de sus organismos y entidades de derecho público vinculados o dependientes de ella y que hayan sido elaborados o adquiridos en el ejercicio de sus funciones.

- LA TRANSPARÈNCIA COL·LABORATIVA: Vinculada a la possibilitat que els ciutadans puguin reutilitzar la informació de les administracions públiques i, d'aquesta manera, es pugui incrementar la transparència en la mesura que la pròpia ciutadania dóna una major difusió a informació pública o informació basada en ella mitjançant l'ús intensiu de les tecnologies i controla i supervisa l'activitat pública (Cerrillo i Martínez, 2012). Se relaciona amb les dades obertes.

7. El marc legal

El 10 de desembre de 2013 es va publicar al BOE la [Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern](#) (en

endavant “Llei 19/2013”). Aquesta llei té com a objecte principal, com diu l’exposició de motius:

- ampliar i reforçar la transparència de l’activitat pública —a través d’obligacions de publicitat activa per a totes les administracions i entitats públiques subjectes—.
- reconèixer i garantir el dret d’accés a la informació pública —regulat com un dret d’ampli àmbit subjectiu i objectiu—.
- i establir les obligacions de bon govern que han de complir els responsables públics així com les conseqüències derivades del seu incompliment, que es converteix en una exigència de responsabilitat per a tots els que desenvolupen activitats de rellevància pública.

En l’ordenament jurídic espanyol ja existia normativa sectorial amb obligacions concretes de publicitat activa per a determinats subjectes (per exemple, en matèria de contractes, subvencions, pressupostos o activitats d’alts càrrecs). No obstant això, com recorda l’exposició de motius de la Llei esmentada, aquesta regulació resultava insuficient i no satisfieia “les exigències socials i polítiques del moment”. “Per això, amb aquesta Llei s’avança i s’aprofundeix en la configuració d’obligacions de publicitat activa que, s’entén, s’han de vincular a un ampli nombre de subjectes.”

Entre les normes que ja existien, podem recordar que a la nostra Comunitat s’havia aprovat, dos anys abans, la [Llei 4/2011 de 31 de març, de la bona administració i del bon govern](#) (BOIB 9/4/2011), la qual inclou a la transparència com a principi que informen la bona administració i el bon govern, i exigeix que es publiquin a la pàgina web de la CAIB (o de l’ens corresponent) algunes qüestions, per exemple, i a títol enunciatiu, informes o memòries anuals de les activitats desenvolupades, resultats de consultes a la ciutadania sobre grau de satisfacció dels serveis públics, determinades qüestions en relació a matèries com la contractació, subvencions o convenis, relació de procediments administratius, o respecte als membres del govern i alts càrrecs, el seu currículum o informació sobre les seves remuneracions o expedients de despesa superiors a 500 euros en concepte de dietes o despeses de representació, etc.

8. Transparència com a publicitat activa

L'article 5 de la Llei 19/2013 dóna el mandat general de que s'ha de publicar la informació el coneixement de la qual sigui rellevant per garantir la transparència de la seva activitat relacionada amb el funcionament i control de l'actuació pública. I indica que les obligacions de transparència que s'assenyalen en els articles 6 a 8 s'entenen sense perjudici de l'aplicació de la normativa autonòmica corresponent o d'altres disposicions que prevegin un règim més ampli en matèria de publicitat.

Els articles 6 a 8 inclouen un llistat extens d'informacions que les administracions públiques han de difondre a través de mitjans electrònics, de forma periòdica i actualitzada.

Així, de forma resumida:

- En matèria d'informació institucional, organitzativa i de planificació exigeix als subjectes compresos en el seu àmbit d'aplicació la publicació d'informació relativa a les funcions que desenvolupen, la normativa que els és aplicable i la seva estructura organitzativa, a més dels seus instruments de planificació i l'avaluació del seu grau de compliment.
- En matèria d'informació de rellevància jurídica i que afecti directament l'àmbit de les relacions entre l'Administració i els ciutadans, la llei conté un ampli repertori de documents que, en ser publicats, han de proporcionar una major seguretat jurídica, incloent la tramitació dels projectes de reglaments i avantprojectes de lleis o els documents que s'han de sotmetre a exposició pública. S'ha de recordar que, en relació als expedients d'elaboració de normativa, l'article 51 de la Llei 1/2019, de 31 de gener, del Govern de les Illes Balears obliga a disposar d'un espai web on la ciutadania pugui consultar les iniciatives normatives i l'estat de tramitació, per garantir que disposin d'accés permanent a la informació i facilitar la participació. Això es fa a través del Portal de transparència i el Portal de participació.
- En l'àmbit de la informació de rellevància econòmica, pressupostària i patrimonial, així com en matèria de contractes, convenis, encàrrecs de gestió, subvencions i informació estadística, s'estableix un ampli catàleg que ha de ser accessible i comprensible per als ciutadans,

donat el seu caràcter d'instrument òptim per el control de la gestió i utilització dels recursos públics.

Finalment, s'estableix l'obligació de publicar tota la informació que més sovint sigui objecte d'una sol·licitud d'accés, de manera que les obligacions de transparència es corresponguin amb els interessos de la ciutadania.

A aquestes informacions, s'han d'afegir, en la nostra Comunitat, remarcant que són mínims que es poden superar, les següents:

- Les qüestions establertes en la Llei 4/2011, tal com hem indicat;
- Aquelles altres qüestions derivades d'altres compromisos, com per exemple, el [Codi ètic del Govern de les Illes Balears](#), aprovat per Acord del Consell de Govern de 13 de maig de 2016 que obliga a publicar al web informació sobre alts càrrecs i, en alguns casos, sobre el personal eventual, el coneixement públic de la qual pretén ser útil per prevenir i lluitar contra la corrupció, com: currículum; agenda institucional dels càrrecs (actualment només de consellers i conselleres) ; declaracions de bens i activitats; despeses en concepte de transport, aparcament i manutenció i despeses de viatge (amb indicació de la quantia i motiu de la despesa), així com els obsequis de cortesia i les atencions protocol·làries que rebin).
- Aquelles que els qüestionaris que avaluen el nostre grau de transparència incloguin (INCAU)^x o DYNTRA). És una forma de superar els límits de transparència contínuament.
- En general, la informació rellevant per garantir la transparència de la seva activitat relacionada amb el funcionament i el control de l'actuació pública o que la ciutadania demani amb freqüència mitjançant el dret d'accés, com ara: llistes d'espera, temes de personal, exàmens, etc

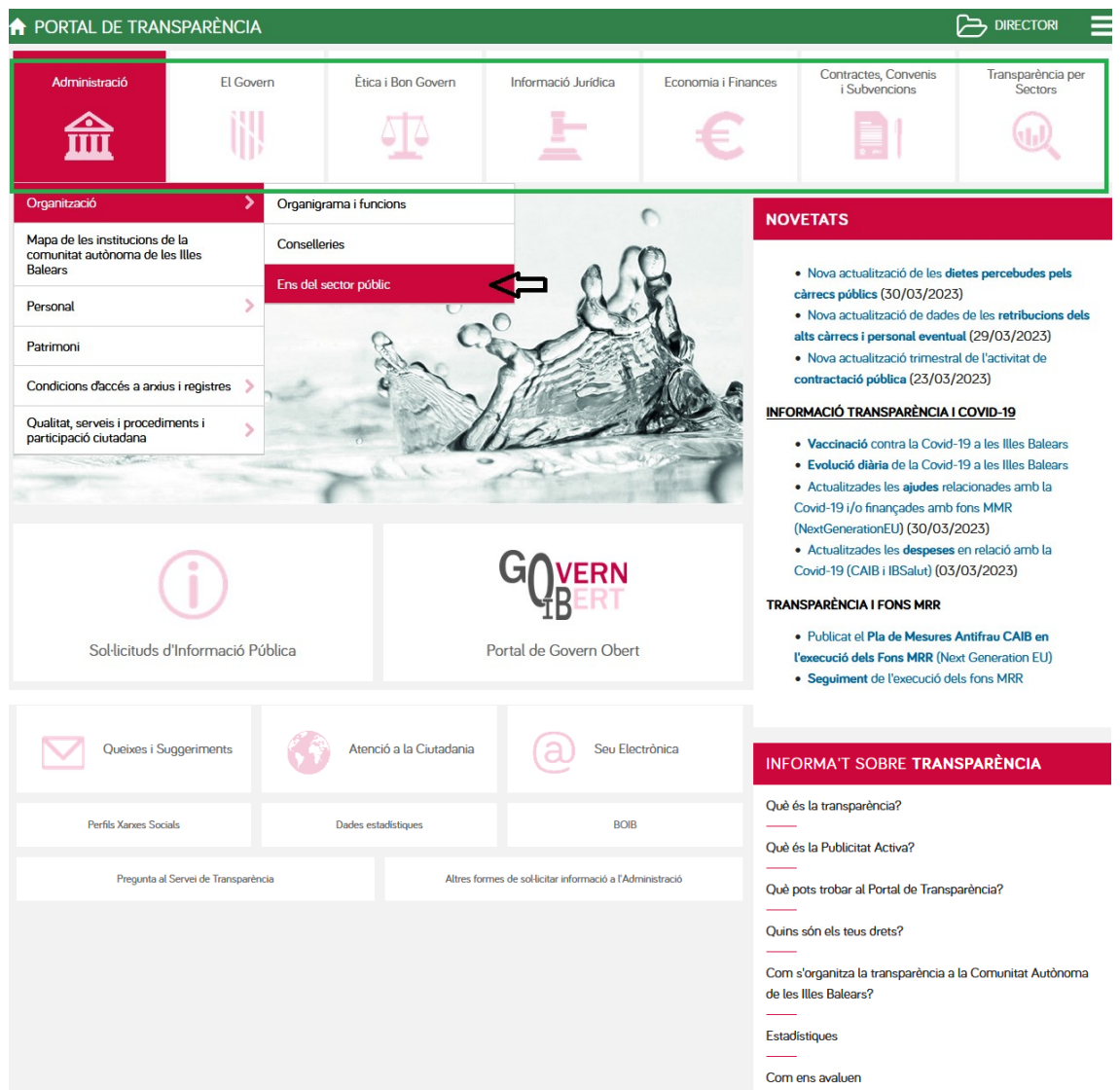
9. Portal de Transparència

Per canalitzar la publicació de tan ingent quantitat d'informació i facilitar el compliment d'aquestes obligacions de publicitat activa i, atès que no es pot parlar de transparència sense posar els mitjans adequats per facilitar l'accés a la informació divulgada, la Llei preveu la creació i

desenvolupament d'un Portal de Transparència, el qual, mitjançant l'ús de les noves tecnologies, ens permeten que, a través d'un únic punt d'accés, el ciutadà pugui obtenir tota la informació disponible.

Així, tota la informació a què hem fet referència es publicarà a les pàgines web (Portal de Transparència) de cada entitat, de manera clara, actualitzada, estructurada i comprensible per als interessats i, preferiblement, en formats reutilitzables. També obliga la Llei 19/2013 a què s'estableixin els mecanismes adequats per facilitar l'accessibilitat, la interoperabilitat, la qualitat i la reutilització de la informació publicada així com la seva identificació i localització.

El Portal de Transparència del Govern de les Illes Balears ho podeu trobar aquí: <https://www.caib.es/sites/transparencia/ca/inicio/>. Les diferents informacions les trobareu en el menú desplegable que hi ha amunt.

The screenshot shows the 'PORTAL DE TRANSPARÈNCIA' website. At the top, there is a navigation bar with a home icon, the title 'PORTAL DE TRANSPARÈNCIA', and a 'DIRECTORI' link. Below this is a main menu with categories: 'Administració', 'El Govern', 'Ètica i Bon Govern', 'Informació Jurídica', 'Economia i Finances', 'Contractes, Convenis i Subvencions', and 'Transparència per Sectors'. The 'Administració' menu is expanded, showing sub-items like 'Organització', 'Mapa de les institucions de la comunitat autònoma de les Illes Balears', 'Personal', 'Patrimoni', 'Condicions d'accés a arxius i registres', and 'Qualitat, serveis i procediments i participació ciutadana'. The 'Organització' sub-menu is further expanded to show 'Organigrama i funcions', 'Conselleries', and 'Ems del sector públic', with an arrow pointing to the last item. To the right, there is a 'NOVETATS' section with news items, an 'INFORMACIÓ TRANSPARÈNCIA I COVID-19' section, and a 'TRANSPARÈNCIA I FONTS MRR' section. At the bottom, there are sections for 'Solicituds d'Informació Pública', 'Portal de Govern Obert', and 'INFORMA'T SOBRE TRANSPARÈNCIA' with various links and questions.

Fonts dels continguts del Portal de transparència del Govern de les Illes Balears

El Portal s'alimenta de diferents fonts:

- a) Continguts elaborats directament per la Direcció general competent en transparència (Retribucions dels alts càrrecs; Dietes percebudes pels alts càrrecs per assistència a òrgans i consells d'administració; Indemnitzacions al cessament; Organigrama i funcions; Fitxes de transparència de cada ens del sector públic autonòmic; Informació en relació a la COVID-19 (Relació d'ajudes relacionades amb la COVID-19, Contractes d'emergència per la COVID-19, Despeses en relació amb la COVID-19, gràcies a col·laboració de la Direcció General de Pressuposts, etc
- b) Continguts extrets per la Direcció general competent en transparència a partir de processament d'informació de fonts externes amb l'objectiu de donar-los un valor afegit respecte a la dada original: Activitat contractual (trimestral a partir de la Plataforma de Contractació de l'Estat), o Subvencions concedides (de la Base de Dades Nacional de Subvencions).
- c) Matèries comunes a tots els òrgans, que s'han de recollir des de les conselleries i que es publiquen en microsites. Està regulat a la [Instrucció de la directora general de Participació, Transparència i Voluntariat de 6 d'abril de 2021 per a la publicació d'informació organitzativa i de rellevància jurídica en l'apartat «Transparència» de la pàgina web de cada conselleria o ens](#). Es refereix als Expedients en exposició pública; Normativa aplicable; Iniciatives normatives en tramitació; Encàrrecs de gestió; Encàrrecs a mitjans propis i Plans i Programes.
- d) Informació que els usuaris autoritzats han d'introduir a aplicacions elaborades per la Direcció general competent en transparència. Actualment està en funcionament l'aplicació per introduir la informació sobre els alts càrrecs. Es pot veure aquí: <https://www.caib.es/transparenciafront/>.

Recentment (març 2023) s'ha adjudicat un contracte per fer una aplicació per què els usuaris autoritzats puguin introduir els

indicadors transversals a que fa referència la lletra c) i poder millorar la seva publicació al Portal.

- e) Informació que es publica enllaçant a pàgines elaborades per altres òrgans. Es tracta de matèries específiques que publica directament un òrgan responsable: ex: Pressupostos, Auditories, Compte General (Intervenció), Pàgina de Finances (Tresoreria), Inventari de béns (Patrimoni), temes de personal (DGFP i EBAP), temes d'ordenació territorial (SITIBSA), etc

10. Transparència passiva o accés a la informació pública.

10.1. Concepte d'informació pública

La Llei 19/2013 configura el dret d'accés a la informació pública (article 13) com un dret que tenen TOTES LES PERSONES a accedir a la informació pública, sense necessitat de cap motivació, **definint la informació pública** com tots els **continguts o documents** qualsevol que sigui el seu suport o format, que estiguin **en poder** d'algun dels subjectes inclosos en l'àmbit d'aplicació de la Llei, i que hagin estat elaborats o adquirits en l'àmbit de les seves funcions.

D'aquesta definició, es desprenen unes precisions importants per delimitar aquest concepte:

- a) **Continguts o documents:** no només inclou documents, sinó també dades disponibles (continguts); i no només documents que formen part d'expedients, sinó també qualsevol document en poder de l'Administració. A més, en cas de documents que formen part d'expedients, no es limita als procediments terminats.
- b) Quan diu "informació **pública**": no és refereix a que ha de ser informació que ha de ser pública, sinó que l'adjectiu deriva de què és informació **que obra en poder d'un òrgan o administració pública**, vinculat a l'exercici de funcions públiques, **sense tenir en compte l'interès públic o privat** que pugui tenir la persona sol·licitant.
- c) Ha de ser informació **ja existent: que obra** en poder de l'administració. No es pot demanar per tant informació a elaborar: que en redacti un informe nou, es faci un certificat o que ens aclareixen les motivacions d'una decisió.

Per tant, el que es dedueix d'aquest canvi legislatiu és que el legislador pretén superar la configuració de la Llei 30/1992 on es limitava l'accés als expedients acabats i, quan afectessin documents de caràcter nominatiu,

als que acreditessin un interès legítim i directe, de tal manera que queda configurat com un dret molt ampli d'accés a tots aquells documents que integren el concepte d'informació pública que recull la Llei. Així es desprèn de la seva pròpia exposició de motius que referent a això indica que "Però aquesta regulació pateix d'una sèrie de deficiències que han estat posades de manifest de forma reiterada al no ser clar l'objecte del dret d'accés, en estar limitat a documents continguts en procediments administratius ja acabats i en resultar el seu exercici extraordinàriament limitat en la seva articulació pràctica."

Actualment, la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, remet en aquesta qüestió a la Llei 19/2013:

Article 13. Drets de les persones en les seves relacions amb les administracions públiques.

Els qui, de conformitat amb l'article 3, tenen capacitat d'obrar davant les administracions públiques, són titulars, en les seves relacions amb elles, dels drets següents:

d) A l'accés a la informació pública, arxius i registres, d'acord amb el que preveu la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, i la resta de l'ordenament jurídic

10.2. Principi general d'accés i limitacions o causes d'inadmissió

D'altra banda, tal i com recull la Jurisprudència, després de la Llei 19/2013, el principi general és l'accés a la informació que se sollicita. Atès que la denegació és l'excepció, les causes d'inadmissió o els límits s'han d'interpretar restrictivament, de forma que no es frustri el principi general a l'accés; és a dir, aquestes excepcions s'han d'interpretar «a la llum del principi del dret a la informació i del principi de proporcionalitat», obligant així a les institucions a examinar, en relació amb el cas concret, si escau concedir un accés parcial, en relació amb les dades no afectades per les excepcions.

Per tant, la informació pública sollicitada, S'HA DE DONAR SEMPRE llevat dels SUPÒSITS D'INADMISSIÓ recollits en l'article 18.1 (l'aplicació de les quals s'han de motivar i justificar de forma completa en la resolució), o quan donar-la suposi un perjudici per a alguna de les qüestions de la llista taxada que la Llei recull com a LÍMITS del dret d'accés a la informació pública a l'article 14. A més, com l'accés pot afectar la protecció de dades personals, l'article 15

de la Llei estableix els mecanismes a tenir en compte per a concedir o no l'accés a la informació. És important saber que EL FET QUE AFECTIN DADES PERSONALS NO IMPLICA NECESSÀRIAMENT LA DENEGACIÓ DE L'ACCÉS, sinó que cal distingir supòsits, sol·licitar si escau el consentiment de la persona interessada, veure si es poden dissociar les dades, etc.

I com s'han d'aplicar aquests límits?

En primer lloc, s'ha de valorar si la informació sol·licitada conté o no dades de caràcter personal i, en cas afirmatiu, aplicar el que diu l'article 15 de la Llei 19/2013. En resum:

- Si es tracta de dades de CATEGORIES ESPECIALS, no s'ha de donar la informació, llevat del consentiment de la persona afectada (o amb anonimització que impedeixi la seva identificació).
- Si es demanen DADES MERAMENT IDENTIFICATIVES RELACIONADES AMB L'ORGANITZACIÓ, el funcionament o l'activitat pública de l'òrgan o entitat corresponent: la regla general és donar la informació.
- SI NO FOSSIN DADES DE CATEGORIES ESPECIALS PERÒ TAMPOC EXCLUSIVAMENT DADES MERAMENT IDENTIFICATIVES RELACIONADES AMB L'ORGANITZACIÓ, l'òrgan al qual s'adreça la sol·licitud ha de concedir l'accés prèvia ponderació suficientment raonada de l'interès públic en la divulgació de la informació i els drets dels afectats les dades dels quals apareguin en la informació sol·licitada, en particular el seu dret fonamental a la protecció de dades de caràcter personal, per a la qual cosa es poden tenir en compte, entre d'altres, els criteris que dona en l'article 15.3.

Després, s'ha de valorar si és aplicable algun límit de l'article 14.1 (recordant que atès que el principi general és la transparència, els límits a aquesta han d'interpretar-se de forma restrictiva). Per això, si la informació pot tenir relació amb algun dels béns jurídics enumerats en l'article 14.1 (que és una llista tancada) s'ha de valorar què preval més, si l'interès públic en la divulgació, o l'interès que es salvaguarda amb el límit (test del dany). Així, s'ha de fer una doble ponderació aplicada al cas concret :

- TEST DE DANY: Primer, cal valorar el dany que l'accés podria originar al bé jurídic o interès protegit. Implica identificar el risc d'un perjudici concret, definit i avaluable en cas de concedir-se l'accés, així com argumentar l'existència d'una relació de causalitat entre el perjudici i la divulgació;

- TEST DE PONDERACIÓ D'INTERESSOS: Després, es ponderarà si hi ha un interès públic o privat a l'accés superior a l'interès o bé que justifica la limitació: si els beneficis derivats de l'evitació del perjudici han de prevaldre sobre els interessos públics o privats que pugui comportar la difusió de la informació (per exemple, veure en quina mesura la divulgació de la informació pot fomentar el debat públic i la participació ciutadana, o fer efectiva la responsabilitat de les autoritats i agents públics, entre d'altres. Però també si hi pot haver un interès privat que ha de prevaldre)

Si finalment es considera que s'ha de desestimar-se la sol·licitud, tot això s'ha de motivar de forma completa en la resolució. I recordar que abans de desestimar totalment la petició, s'ha d'analitzar si és possible un accés parcial prèvia omisió de la informació afectada pel límit (llevat que en resulti una informació distorsionada o que no tingui sentit). En aquest cas, cal indicar a la persona sol·licitant quina part de la informació ha estat omissa.

Recordar que, segons l'article 14.2: "L'aplicació dels límits haurà de ser justificada i proporcionada a la finalitat de protecció que aquests persegueixen, atendra a les circumstàncies del cas concret, especialment a la concurrència d'un interès públic o privat superior que, si escau, pugui justificar l'accés a la informació sol·licitada malgrat la presència d'algun dels límits"

10.3. Procediment

La Llei estableix un procediment per a l'exercici d'aquest dret d'accés que s'ha de resoldre en el termini D'UN MES, i indica que l'accés a la informació es realitzarà preferentment per via electrònica, excepte quan no sigui possible o el sol·licitant hagi assenyalat expressament un altre mitjà. A la nostra Comunitat l'accés electrònic es fa a través de l'enllaç següent

-https://www.caib.es/sites/dretacces/ca/sollicitud_dacces_a_la_informacio_publica/, podent fer-se també de forma presencial o per correu presentant el formulari que es troba penjat a la web.

Especialment important quant a aquest procediment són dues qüestions

- Que NO ÉS NECESSARI QUE LA PERSONA SOL·LICITANT INDIQUI EL MOTIU de la seva sol·licitud, PERÒ QUE SI ELS EXPOSA, ES PODEN TENIR EN COMPTE quan es dicti la resolució. Per tant, com diu l'article 17.3, l'absència de motivació no és per si sola causa de rebuig de la sol·licitud.
- I que, d'acord amb l'article 19.3, sempre que la informació sol·licitada PUGUI AFECTAR DRETS O INTERESSOS DE TERCERS, degudament identificats,

SE'LS HA DE CONCEDIR UN TERMINI DE QUINZE DIES PERQUÈ PUGUIN FER LES AL·LEGACIONS que considerin oportunes. La persona sol·licitant ha de ser informat d'aquesta circumstància, així com de la suspensió del termini per dictar resolució fins que s'hagin rebut les al·legacions o hagi transcorregut el termini per a la seva presentació.

Finalment, tenir en compte que la Disposició addicional primera de la Llei, a l'apartat segon, estableix que aquelles matèries que tinguin previst un RÈGIM JURÍDIC ESPECÍFIC D'ACCÉS A LA INFORMACIÓ, es regiran per aquesta normativa específica, sent la Llei 19/2013 només supletòria (per exemple, com diu l'apartat 3 de la disposició esmentada, en relació a l'accés a la informació ambiental i la destinada a la reutilització).

També s'ha de saber que, quan un ciutadà pretén tenir ACCÉS A DOCUMENTS D'UN PROCEDIMENT EN CURS EN EL QUAL TÉ LA CONDICIÓ DE PERSONA INTERESSADA: segons la mateixa Disposició addicional primera, apartat primer, serà aplicable la normativa reguladora del procediment corresponent, no el procediment de la Llei 19/2013.

10.4. Impugnació

A més la Llei crea una RECLAMACIÓ (QUE TÉ CARÀCTER SUBSTITUTIU DELS RECURSOS ADMINISTRATIUS), d'interposició potestativa, que els ciutadans poden interposar davant el Consell de Transparència i Bon Govern de l'Estat (si la comunitat autònoma fa un conveni amb l'Estat) o davant l'òrgan que creï la comunitat autònoma respectiva perquè conegui de les reclamacions interposades contra les resolucions expresses o presumptes en aquesta matèria dictades pels òrgans de la comunitat autònoma així com per les entitats locals compreses en el seu àmbit territorial.

En l'àmbit territorial de les Illes Balears ha funcionat successivament dos òrgans. Inicialment una Comissió conformada per membres del Cos d'Advocacia de la Comunitat Autònoma, mitjançant el Decret 24/2016, de 29 d'abril i, posteriorment, i fins a la signatura d'un conveni amb el Consell de Transparència i Bon Govern (CTBG) el 9 de desembre de 2021, la competència corresponia a la COMISSIÓ PER A LES RECLAMACIONS D'ACCÉS A LA INFORMACIÓ PÚBLICA (CRAIP) ¹, que es va crear pel Decret 1/2019, de 11 de gener.

¹ La CRAIP, mentre sigui efectiu el conveni amb el CTBG està suspesa de vigència, d'acord amb la disposició final segona del [Decret 47/2021, de 3 de desembre](#) [Decret 47/2021, de 3 de desembre](#), pel qual es creen i regulen la Comissió Interdepartamental de Govern Obert, la Comissió Tècnica de Transparència i la Comissió Tècnica de Dades Obertes

Per tant, actualment és el CTBG l'òrgan competent per resoldre les reclamacions que es presentin en relació a sol·licituds de dret d'accés a la informació pública en la Comunitat Autònoma així en les entitats locals compreses en el seu àmbit territorial, d'acord amb la disposició addicional quarta de la Llei 19/2013.

11. Comportaments i actituds

Més enllà de descriure tota la informació que han de difondre les administracions públiques o les normes del procediment d'accés, als efectes d'aquest curs ens interessen més aquelles qüestions que el personal directiu públic professional ha de saber "com fer" per aconseguir implementar realment la transparència.

a) Actituds o comportaments a seguir i fomentar en matèria de dret d'accés:

- Informar el ciutadà sobre l'existència d'aquest dret i assessorar-li sobre la forma d'exercir-lo.
- Distingir, atès que tenen diferent tramitació, entre:
 - CONSULTES D'INFORMACIÓ GENERAL DE L'ARTICLE 41 DE LA LLEI 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l'administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que pot fer-se a través de les oficines d'informació i registre, telemàticament mitjançant el formulari del web (comú amb el QSSI) o mitjançant el 012 (per exemple consultes sobre competències i funcionament dels diferents òrgans i serveis de l'Administració autonòmica, sobre localització de dependències, horaris d'oficines, tràmits, documentació necessaris per a un procediment vigent de competència de l'Administració de la Comunitat Autònoma i, en general, qualsevol informació que sigui necessària per a qui s'ha de relacionar amb l'Administració)
 - I les veritables SOL·LICITUDS D'INFORMACIÓ PÚBLICA, que s'han de tramitar d'acord amb la Llei 19/2013 i normativa de desenvolupament. Per això, el personal directiu ha de conèixer la normativa, per saber reconduir les peticions i tramitar-les adequadament.

- Evitar actituds reactives, argumentant que la informació és difícil de recopilar o que es te molta de feina o qüestionant per què vol la informació.
- Recordar que el fet que la informació contengui dades de caràcter personal, no implica que no s'hagi de donar la informació (sinó que s'ha d'aplicar l'article 15, que distingeix entre els diferents graus de protecció, recordant que, en cas d'informació merament identificativa en relació a l'òrgan, el principi general és l'accés a les dades, o que en alguns casos es pot donar amb el consentiment previ de la persona o persones afectades, o que és possible també donar la informació dissociada o anonimitzada.
- Saber aplicar correctament els límits, ja que la Llei indica que únicament no es donarà la informació si es PERJUDICA algun dels interessos de l'article 14 (test del dany) i després de fer la ponderació d'interessos que hi preveu, sense que sigui motiu de denegacions que simplement afecti alguna d'aquestes matèries.
- Donar la informació completa sol·licitada, motivant adequadament cada qüestió que no es pugui donar.
- Motivar sempre les causes, basades únicament en el que preveu la Llei, per no admetre una sol·licitud o per no donar total o parcialment la informació. Les causes d'inadmissió de la Llei s'han d'aplicar restrictivament i motivar en la resolució que es donen els pressuposts de la Llei.
- Seguir adequadament el procediment previst a la Llei 19/2013, en contacte amb la Unitat de transparència de la conselleria respectiva i amb la Unitat de Coordinació de Transparència de la Direcció General competent en transparència que du
- Demanar alegacions si hi ha terceres persones que poden resultar afectades, però tenint en compte que el que aquestes diguin no suposa un veto, sinó que s'ha de ponderar.
- Resoldre el més aviat possible i sempre, dins del termini màxim d'un mes que marca la Llei 19/2013. Evitar aplicar un límit o causa d'inadmissió després d'haver ampliat el termini (únicament possible per la complexitat o volum de la informació).

b) Actituds o comportaments a seguir i fomentar en matèria de publicitat activa:

- S’han de complir amb les obligacions de publicitat activa que corresponguin al servei respectiu, recordant les Instruccions de la Direcció General competent en transparència (Instrucció 6/4/2021; aplicacions de transparència, etc).
- Oferir a la seva pàgina web la informació demandada per la normativa o els indicadors esmentats. És una obligació del departament o servei responsable. Per a això haurà d’organitzar els procediments de manera que l’últim pas d’aquests sigui la seva publicitat en la pàgina web en la forma que s’hagi previst. S’ha de tendir a automatitzar els procediments amb aplicacions adequades, l’últim pas dels quals impliqui aquesta publicitat a la web.
- Publicar la informació subjecta a l’obligació de transparència fent ús d’un llenguatge no sexista ni discriminatori.
- No oferir la informació en format PDF. Sempre que sigui possible, s’ha de donar i publicar en format reutilitzable.
- Revisar constantment la informació publicada perquè no quedi desfasada. S’ha d’oferir constantment informació actualitzada, indicant sempre de forma visible la data de l’última actualització.
- La informació que es difongui ha de ser veraç i objectiva, és a dir, certa, exacta, autèntica i íntegra.
- Ha de ser accessible, és a dir, fàcilment localitzable i cognoscible. Per això es pot incloure dins d’algun apartat relatiu a transparència i enllaçar-hi des del Portal de transparència.
- Cal que la informació sigui clara i entenedora a la ciutadania, facilitant de la manera que resulti més simple i intel·ligible perquè resulti útil, i adequada a les seves fins.
- A més, la informació ha de complir els criteris d’accessibilitat d’internet per facilitar l’accés independentment de les circumstàncies personals de cadascú.

Recordar finalment que, a part de la coordinació que es porta des de la DGPTV, en cada conselleria, s’ha creat una UNITAT DE TRANSPARÈNCIA, amb les següents funcions:

- Recopilar i difondre, en coordinació amb la Direcció general competent en transparència, la informació subjecta a la publicitat activa.
- Rebre, i tramitar les sol·licituds d'accés a la informació segons el procediment establert a aquest efecte.
- Realitzar els tràmits interns necessaris per donar accés a la informació sol·licitada (dins de la seva Conselleria i respecte dels ens del sector públic adscrits).
- Realitzar el seguiment i control de la correcta tramitació de les sol·licituds de la seva competència, sempre en contacte amb la Direcció general competent en transparència.
- Donar informació sobre la resolució i notificació a la Direcció general competent en transparència, per què aquesta pugui dur la estadística, i enviar-li còpia de les resolucions dictades, per a la seva publicació, quan pertoqui.
- Tractar amb l'òrgan corresponent la disponibilitat en la respectiva pàgina web de la informació l'accés a la qual sigui sol·licitat amb més freqüència.

12. Transparència i rendició de comptes

La transparència comporta implícitament l'obligació de retre comptes i aquesta, a la vegada, la possibilitat de responsabilitzar, per bé o per mal als governants, per les seves accions, omissions i gestions. És un mecanisme necessari per al funcionament de la democràcia i el combat a la corrupció. Són conceptes interrelacionats però diferents; la primera és el mitjà per a primera és el mitjà per assolir la segona. Sense transparència, és molt difícil que la ciutadania pugui conèixer les actuacions públiques i exigir responsabilitats a qui governa.

Pel que fa al seu origen terminològic, aquesta vocació per la transparència té la seva font en la paraula anglesa *ACCOUNTABILITY*, que en no tenir traducció literal a l'espanyol, ha estat interpretada tant com: "l'obligació legal i ètica, que té un governant d'informar al governat sobre com ha utilitzat els diners i altres recursos que li van ser donats pel poble per emprar-los en benefici del poble governat i no en profit dels governants de torn" (Angel González Malaxecheverría^{xi}), o com "el deure dels funcionaris o

empleats de retre compte davant una autoritat superior i davant el públic pels fons o béns de l'estat al seu càrrec i/o per una missió o objectiu encarregat i acceptat" (Norma Peruana de Control Intern).

La transparència, com assenyala Rodolfo Vergara, no implica retre comptes a subjectes específics, sinó més aviat suggereix un sistema que posi la informació a disposició d'aquells que vulguin consultar-la perquè qualsevol ciutadà pugui detectar possibles irregularitats en l'exercici del govern i exigir una millor rendició de comptes. Evidentment, això implica l'existència d'una societat implicada i disposta a donar la seva opinió sobre el disseny de les polítiques públiques i sobre les accions realitzades pels governants. Encara que, viceversa, l'interès de la societat per vigilar les accions del seu govern seria frustrat si no existís informació disponible o si la informació disponible no fos l'adequada.

Com assenyala María Jesús Gallardo^{xii}, perquè la rendició de comptes pugui efectivament constituir una forma de control sobre l'exercici del poder, és indispensable que els que l'exerceixin donin visibilitat, difonguin i transparentin com es prenen les decisions, amb quines motivacions i quins objectius es pretenen aconseguir. D'aquesta manera, en obligar l'Administració a divulgar els factors que li van servir per adoptar alguna política o decisió pública, no pretén només sotmetre a l'escrutini públic amb el mer propòsit d'exhibir-los, sinó de garantir el dret dels ciutadans a rebre explicacions i justificacions dels actes de poder.

Per tant, en una Administració orientada cap a les necessitats i demandes de la ciutadania, no és assumible que encara es plantegi, com deia E. Guichot, la informació com poder en mans d'una casta de privilegiats. Els directius públics professionals, amb l'objecte de ser coherents amb els fins de l'Administració pública, han d'orientar les seves tasques cap als estàndards de transparència que marquen les més avançades normes sobre aquest particular. La rendició de comptes ha de ser una màxima, un desideràtum, una aspiració quotidiana.

PER TANT, LA COMPETÈNCIA QUE HAURIA DE TENIR EL DIRECTIU PÚBLIC SERIA LA D'ASSUMIR EL PRINCIPI DE TRANSPARÈNCIA EN LA SEVA GESTIÓ I EN L'EXERCICI DEL SEU LLOC COM A DEURE LEGAL I ÈTIC, TREBALLANT PER PODER COMPLIR LES NORMES DE TRANSPARÈNCIA, A LA VEGADA QUE ÉS CAPAÇ DE LIDERAR AQUEST CANVI DE CULTURA EN LA SEVA ORGANITZACIÓ, AMB EL FI D'OFERIR INFORMACIÓ PÚBLICA A LA CIUTADANIA PER FACILITAR LA RENDICIÓ DE COMPTES.

En conclusió, tal com reconeixen les institucions europees, la transparència i la rendició de comptes, l'ètica pública i el bon govern, han de regir tota acció política. Així es declara també en l'exposició de motius de la Llei 19/2013, de 9 de desembre, quan diu:

Només quan l'acció dels responsables públics se sotmet a escrutini, quan els ciutadans poden conèixer com es prenen les decisions que els afecten, com es maneja els diners públics o sota quins criteris actuen les nostres institucions podrem parlar d'una societat crítica, exigent i participativa.

ⁱ Los deberes de Transparencia (*accountability*) en la Gestión Pública. Perú. Juan Carlos Morón Urbina. Secretario Técnico Jurídico y de Ética de la Contraloría General. <http://www.revistaprobidad.info/008/art03.html>

ⁱⁱ Ética pública y transparencia. Hilda Naessens. Congreso Internacional 1810-2010: 200 años de Iberoamérica.

ⁱⁱⁱ La difusión de información pública como instrumento para la prevención de la corrupción: una aproximación desde la legislación autonómica. Agustí Cerrillo i Martínez. Revista catalana de dret públic, núm 52, 2016.

^{iv} La transparencia como problema. Rodolfo Vergara. Cuadernos de transparencia <<http://inicio.ifai.org.mx/Publicaciones/Cuadernillo%2005%20B.pdf>>

^v TRANSPARENCIA EN FUNCIONARIOS PÚBLICOS CHILENOS / Mauricio Olavarría Gambi y otros.

^{vi} Antonio Garrigues Walker, Jesús Lizcano Alvarez, Jesús Sánchez Lambás y Manuel Villoria Mendieta, integren el Comité de Dirección de Transparencia Internacional.

^{vii} La transparencia como problema. Rodolfo Vergara. Cuadernos de transparencia <<http://inicio.ifai.org.mx/Publicaciones/Cuadernillo%2005%20B.pdf>>

^{viii} Transparencia, poder público y derecho a la información – María Jesús Gallardo <https://eapc-rcdp.blog.gencat.cat/2014/12/12/transparencia-poder-publico-y-derecho-a-la-informacion-maria-jesus-gallardo/>

^{ix} ÉTICA DE LA FUNCIÓN PÚBLICA Y TRANSPARENCIA. Monogràfic coordinat per: Jaime Pintos Santiago. DERECHO DE ACCESO A LA INFORMACIÓN. Ernesto Jinesta Lobo Aletheia, Cuadernos Críticos del Derecho. 2-2015 ISSN: E 1887-0929 . <http://www.liberlex.com/archivos/ALETHEIA_2-2015_ETICA_TRANSPARENCIA.pdf>

^x L'any 2010 l'organització no governamental Transparència Internacional (TI) va difondre el primer Índex de Transparència de les Comunitats autònomes (INCAU) que, mitjançant 80 indicadors, dividits en cinc grans àrees, intenta definir el nivell de transparència de cada Comunitat amb els seus ciutadans. Aquest va ser l'element dinamitzador, que va iniciar la cultura de la transparència en la nostra Comunitat autònoma. Els darrers resultats publicats varen ser els [resultados de INCAU 2014](#) amb una puntuació de 93 punts sobre 100, millorant en 10 punts els resultats de 2012, i en 37 els de 2010. Alguns dels indicadors que cada dos anys s'han anat incloent, superen als que la Llei 19/2013 demana, per la qual cosa és una forma de superar el líndar de transparència contínuament.

^{xi} Los deberes de Transparencia (*accountability*) en la Gestión Pública. Juan Carlos Morón Urbina. Secretario Técnico Jurídico y de Ética de la Contraloría General. Perú

^{xii} Transparencia, poder público y derecho a la información – María Jesús Gallardo